

Watersector, verzet de bakens

Overheidsbedrijven hebben zwakke punten, zoals minder prikkels voor efficiency en klantgerichtheid. Private bedrijven tonen echter ook gebreken, zo blijkt uit de kredietcrisis. We kunnen de Nederlandse watersector niet klakkeloos aan de markt toevertrouwen. Er zal een nieuwe koers voor de watersector moeten worden uitgezet. Daarbij kunnen we lessen trekken uit ervaringen in de afgelopen jaren, zo meent Willem Rol van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.

De belangrijkste lessen volgens ondergetekende zijn:

- De Nederlandse overheid moet aandeelhouder blijven van de watersector. De watersector moet dienstbaar zijn aan het publiek belang en verdient een degelijk bestuur. Schoon zoet water is cruciaal voor de volksgezondheid en leven op aarde. Leveringszekerheid van schoon drinkwater en risicospreiding van bronnen moet worden gewaarborgd. Nutsbedrijven vormen een geschikte organisatievorm;
- Eén waternota voor drinkwatergebruik, gemeentelijke rioleringen en verontreinigingsheffingen is een stap in de goede richting (samenwerking in facturering en administratie). Dat maakt de (maatschappelijke) kosten van schoon drinkwater beter zichtbaar. Ook maakt ons dit bewuster van het nut van het herstel van waterkringlopen. We moeten zuiniger omgaan met drinkwater en afvalwater beter zuiveren. Eén integraal watertarief op basis van het drinkwatergebruik is nu nog niet praktisch uitvoerbaar, maar moet worden uitgetest;
- De Nederlandse watersector is een lappendeken. Nauwere samenwerking tussen waterleidingsbedrijven, gemeentelijke diensten, rioleringen en de waterschappen verdient de voorkeur. Het is een brug te ver voor fusies. Gemeenten en waterschappen (AAA-status en DNB-solvabiliteitsvrij/0%) kunnen tegen

gunstiger condities leningen krijgen dan waterleidingbedrijven. Dat biedt kostenvoordelen en flexibiliteit. De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en de Nederlandse WaterschapsBank (NWB) zijn de belangrijkste financiers van de watersector;

- Sinds 1997 zijn de kosten bij waterleidingbedrijven gemiddeld met 17 procent gedaald, dankzij benchmarking. Waarom is dat mogelijk bij waterleidingbedrijven en waarom niet bij waterschappen? Er zijn zeer grote verschillen in verontreinigingsheffingen tussen waterschappen. Dat valt gedeeltelijk te verklaren uit efficiencyverschillen. Waterschappen kunnen van elkaar leren. Efficiencyverbeteringen zijn mogelijk door samenwerking bij facilitaire diensten (laboratorium, storingsdiensten, administraties, enz.) en industriewaterprojecten;
- In 2007 verdween circa 400 miljoen euro aan milieubelastingen op grond- en drinkwater in de algemene middelen van het Rijk en (in mindere mate) provincies. Het Rijk gebruikt drinkwater als melkkoe om haar begroting te spekken. De milieubelastingen kunnen beter worden 'geormerkt' voor een fonds voor duurzame investeringen in de waterketen, bijvoorbeeld het zuiniger omgaan met schoon drinkwater of beter zuiveren van afvalwater;
- Het Rijk, provincies en gemeenten gebruiken elektriciteit, gas en drinkwater

als melkkoe om hun begroting te spekken. Deze nutsbedrijven maken hogere winsten om hogere dividenden uit te keren. Een oersterk punt van waterschappen is dat waterschapsbelastingen zijn 'geormerkt' voor hun taken. Dat biedt extra waarborgen voor gezinnen en bedrijven die deze belastingen moeten betalen;

- Innovaties en meer keuzemogelijkheden in contractvormen kunnen gunstig uitvallen voor de sector, maar publiek-private constructies wellicht niet. De nieuwe waterzuiveringsinstallatie van Delfland in de Harnaschpolder is als pps-constructie gefinancierd. Men claimt dat dit veel efficiënter is, maar dat moet in de praktijk nog worden bewezen. De belangstelling voor inkoopcombinaties van elektriciteit, verzekeringen en ICT neemt toe. Ook bestaan mogelijkheden tot samenwerking bij innovatieve projecten op het gebied van energiebesparing, benutten van biogas en verwerking van zuiveringssslib.

Willem Rol (Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier)

Willem Rol is bestuurslid van Hollands Noorderkwartier en lid van de Commissie Bestuur & Middelen dat toezicht uitoefent op de waterschapsfinanciën. Hij is bedrijfs econoom en uit ervaring bekend met de financiering van waterleidingbedrijven.

De nieuwe afvalwaterzuiveringsinstallatie Harnaschpolder in Den Haag (foto: Martin Kers).

